

Проте наше дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми громадянського виховання студентів педагогічних університетів у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності. Подальшого вивчення потребують питання, пов'язані з підготовкою студентів до використання такої діяльності у виховній роботі з учнями загальноосвітніх навчальних закладів.

1. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про туризм" від 18.11.2003 № 1282 – IV // Український туристичний вісник. – 2004. – № 1. – С. 18–34.
2. Иванов П. В. Педагогические основы школьного краеведения / Иванов П. В. – Петрозаводск : ПГУ, 1996. – 182 с.
3. Кізіма В. В. Субстанційні виміри феномену туризму // Філософські нариси туризму: науково-навчальне видання / Кізіма В. В. – К. : Український Центр духовної культури, 2005. – С. 100–122.
4. Конох А. П. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04: "Теорія і методика професійної освіти" / Конох А. П. – К., 2007. – 549 с.
5. Маскон М. Х. Основы менеджмента: [пер. с англ.] / Маскон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. – М. : Дело, 1992. – 702 с.
6. Науменко Р. Краєзнавство й туризм у позашкільних закладах: сторінки історії / Н. Науменко, Т. Цвірова // Рідна школа. – 2004. – № 1. – С. 58–59.
7. Обозний В. В. Краєзнавство: навч. посібник-практикум / Обозний В. В. – К. : ТОВ "Міжнародна фінансова агенція", 1997. – 265 с.
8. Строев К. Ф. Краеведение / Строев К. Ф. – М. : Просвещение, 1991. – 142 с.
9. Фоменко Г. С. Концептуальні засади педагогіки туризму / Г. С. Фоменко, Г. С. Цехмістєрова, М. І. Скрипник // Туризмолія: концептуальні засади теорії туризму. – К. : КУТЕП, 2008. – С. 485–520.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих., доц. Луцький В. Я.

УДК 37.011.31:796/799

ББК 37.204.2

ПРОПЕДЕВТИЧНА ПРАКТИКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Василь Онутчак, Ганна Презлята,

Інна Ткачівська

У статті зроблено ґрунтовний аналіз стану проблеми, висвітлено сутність поняття "пропедевтична практика", "трудова адаптація" до педагогічної діяльності. Виявлено протиріччя між науково-методичною підготовкою у ВНЗ і вимогами, які ставляться до шкільного курсу фізичного виховання учнів сучасних шкіл. Розкрито адаптаційні умови професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури в умовах пропедевтичної практики та її принципи.

Ключові слова: пропедевтична практика, трудова адаптація, професійне становлення майбутнього вчителя фізичної культури.

В статье осуществлен основательный анализ состояния проблемы, освещено сущность понятий "пропедевтическая практика", "трудова адаптація" к педагогической деятельности. Выявлены противоречия между научно-методической подготовкой у ВНЗ и требованиями, которые ставятся перед физическим воспитанием учащихся современных школ. Раскрыты адаптационные условия профессионального становления будущих учителей физической культуры в условиях пропедевтической практики и ее принципы.

Ключевые слова: пропедевтическая практика, трудовая адаптация, профессиональное становление будущего учителя физической культуры.

The article gives a detailed analysis of the problem, the essence of the concept of "Propaedeutics practice", "labor adaptation" to educational activities. Revealed the contradiction between scientific and methodological training in universities and requirements that relate to school year physical education students

of modern schools. Revealed conditions adaptation professional development of future teachers of physical education in propaedeutic practice and its principles.

Keywords: *Propaedeutics practice, occupational adaptation, professional development of future teachers of physical culture.*

Постановка наукової проблеми та аналіз результатів останніх досліджень.

В сучасних умовах модернізації освіти в Україні виняткового значення набуває якість професійної підготовки випускників навчальних закладів до педагогічної діяльності.

Сьогодні суспільство виносить на повістку дня української освіти проблему: забезпечити у вищих підготовку висококваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентноспроможних на ринку праці [33]. Разом з цим, сучасний учитель повинен працювати на перспективу, готувати майбутніх громадян до життя в умовах ноосфери [36].

Аналіз науково-методичної літератури засвідчує, що проблема професійного становлення знаходить своє вирішення у психолого-педагогічній науці [8; 9; 27; 41], де ґрунтовно розглядаються питання прогнозування професійної діяльності випускника вузу [14; 18; 29; 37; 40], а також формування професійної компетентності у процесі вузівської підготовки [28; 29; 30; 32; 38]. Питання підготовки педагогічних кадрів висвітлювались у філософсько-методологічних аспектах В.Андрущенко, 2004; В.Й.Загвязинського, 1987; І.А.Зязюна, 1989; 2002; В.Т.Креміня, 2003; В.І.Лугового, 1984); науково-теоретичних засадах Н.Ю.Зубанова, 1999; В.Ковальчука, 2012; О.Г.Мороза, 1981; Т.Г.Овчаренка, 1990. Проблеми вдосконалення педагогічної практики присвячені праці: О.А.Абдулліна, 1982; О.М.Антрушкевича, 1991; М.І.Воробйова, 2006; Б.М.Шияна, 1997.

У контексті піднятої проблеми важлива роль відводиться учителю фізичної культури, який повинен забезпечити виховання в учнів свідомого ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших громадян, як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя через реалізацію державних стандартів загальної середньої освіти [33].

Тому, відповідно до соціально-освітніх вимог сьогодення, становлення майбутніх педагогічних кадрів займає чільні місця серед наукових досліджень.

Окремі аспекти професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах розглядались у дослідженнях сучасних вітчизняних вчених: В.В.Білецької, 2011; Г.Р.Генсерука 2005; М.Т.Данилка, 2011; О.Б.Логвіненка, 2011; Г.А.Шандригося, 2011 та ін. Питання методичної підготовки вчителів фізичної культури висвітлювались у доробках Л.Коновальської, І.Р.Свістельника (2002), Т.Г.Овчаренка (1990), Е.А.Нагрелли (2009), С.Писаренка (2012), О.А.Піруса (2012) та ін.

Разом з цим, результати досліджень Г.І.Власюка (2011), Н.Ю.Зубанової (1999), Р.Карпюк (2005), О.В.Петушина (1996), Б.М.Шияна (1997) та ін. засвідчують, що значна частина молодих фахівців фізичної культури мають низький рівень готовності до педагогічної діяльності в умовах інноваційного простору, що постійно урізноманітнюється й удосконалюється різними чинниками (оновлення змісту шкільного курсу "фізична культура"; використання інноваційних технологій; нетрадиційних оздоровчих заходів, нові форми контролю і оцінювання тощо) [9; 16; 18; 22; 47].

Розглядаючи професійну готовність учителя, О.Г.Мороз акцентує увагу на його практичній готовності, яка включає в себе вміння планувати і організовувати навчально-виховну роботу з учнями, володіння прийомами та методами навчання і виховання школярів; уміння застосовувати одержані завдання на практиці, здійснювати індивідуальний підхід до учнів [31].

На основі аналізу матеріалів наукових досліджень, власних спостережень за станом професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури під час виробничої практики в ЗОШ та рівнем професійної компетенції учителів-практиків вдалось виявити ряд суперечностей, які на нашу думку, є основною причиною недостатнього рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності [3; 9; 11; 12; 14]. Слід відзначити, що загальна суперечність існує між вирішальним науково-методичним забезпеченням навчально-виховного процесу у ВНЗ і його невідповідність з вимогами, які ставляться до шкільного курсу “Фізична культура”.

Враховуючи результати сучасних теоретико-експериментальних педагогічних досліджень, зазначена суперечність може бути конкретизована як система взаємопов’язаних протиріч:

- між активністю процесів оновлення змісту фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл і неврахування цих процесів у змісті професійно-прикладної підготовки майбутніх учителів фізичної культури;

- між актуальністю суспільної потреби в педагогах з новим професійним мисленням, здатних і готових до реалізації нової освітньої парадигми, і відсутністю в державі системи науково-методичного, матеріально-технічного забезпечення, яке створило б інноваційне освітнє середовище;

- між актуальністю потреби в особистісно-професійному становленні педагога та відсутністю сучасної науково-методичної системи самоосвіти як майбутнього педагога, так і вчителя-практика;

- між потребою безперервної професійно-прикладної підготовки та входженням в умови практичної педагогічної діяльності в ЗОШ лише на 4-му курсі підготовки бакалаврів. Недостатність наукових досліджень в царині формування спеціальної компетенції в контексті вимог шкільного курсу фізичної культури визначила потребу нашого дослідження.

Мета дослідження – обґрунтувати роль пропедевтичної практики у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до трудової діяльності.

Методи дослідження. Аналіз, систематизація, узагальнення матеріалів довідникових та науково-методичних джерел.

Результати дослідження та їх обговорення. Важливою умовою ефективності формування кадрового потенціалу є неперервна освіта в Україні [20; 32; 39]. Адже, безперервність виступає у сучасному культурно-освітньому контексті як ідея, принцип навчання, якість освітнього процесу, умова становлення людини. У нашому розумінні це чергування навчання із безпосереднім професійним стажуванням в умовах сучасної школи, що дасть можливість розвинути навички адаптивності, комунікації, самовдосконалення, організаційної й групової діяльності та сприятиме підвищенню ефективності професійної підготовки, професійного становлення випускників вузу. Це стосується як професійної підготовки, так і професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури. На наш погляд, професійна підготовка передбачає формування в студентів необхідних знань, умінь і практичних навичок, передбачених навчальними планами, програмами, відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик.

Професійне становлення розглядаємо як процес професійно-трудої соціалізації особистості, що починається із навчального закладу. Тобто професійне становлення – це сукупність соціальних і спеціально-педагогічних впливів на особистість, що дозволяє студенту вроси в роль учителя фізичної культури [15]. Часткову можливість інтегруватись у професійне співтовариство надає виробнича практика в загальноосвітніх школах. Проте, на нашу думку, вона організовується запізно – це 7 або 8 семестр 4-го курсу.

До цього часу майбутні педагоги ознайомлюються із специфікою професійної діяльності сучасного вчителя фізичної культури лише на теоретичному рівні через навчальні дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання” та “Педагогічна майстерність учителя фізичної культури”.

А тому не дивно, що серед опитаних студентів, за дослідженням О.Б.Логвиненко [28] (Дрогобицький державний педагогічний університет), та першокурсників на факультеті фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, чинниками, що відіграли важливу роль при виборі майбутньої професії, респонденти назвали наступні: зацікавленість професією – лише 48,3%; систематичні заняття фізичною культурою в школі – 22,2%; поради батьків – 27,4%; бажання працювати з дітьми – 23,4%; можливість здобувати вищу освіту – 24,7%; поради вчителів – 6,3%; вплив ровесників друзів – 3,9%.

Серед інформаційних джерел, щодо знань про обрану професію, студенти назвали: телебачення (27,5%), учителів фізичної культури (22,3%), інтернет (17,5%), журнали, газети (17,1%), друзів (10,2%), знайомих (5,4%).

Отже, вище викладене переконливо доводить, що на сьогодні назріла потреба створення у ВНЗ такого середовища, яке забезпечило б формування фахових інтересів, мотивів, ціннісних уявлень про майбутню професію, професійне мислення.

Це сприятиме, на думку В.І.Жигіро, О.А.Чернеги, утвердженню практичних професійно важливих якостей, котрі впливають на відношення особистості до себе як професіонала (установки, погляди, переконання, активність, ініціативність і здатність робити свій вибір) [15].

Аналіз матеріалів дослідження О.А.Абдуліної, О.М.Антрушкевич, В.Ковальчук, І.Табечек засвідчують, що такі умови спроможна забезпечити пропедевтична практика [2; 5; 23].

Сутність поняття “пропедевтика” висвітлено у таблиці 1 на основі вивчення тлумачень довідникових матеріалів.

Таблиця 1

Погляди різних авторів на поняття “пропедевтика”

Сутність поняття	Автор
1. Пропедевтика (грецьк. від pro – вперед й paideia – виховання) – попередні приготування, пояснення до якоїсь науки, вступ до науки	Чуднов А.Н. (1910)
2. Пропедевтика (грецьк. propaideutike) – вступ до якоїсь науки, повідомлення попередніх знань про що-небудь.	Ушакова Д.Н. (1935)
3. Пропедевтика – попереднє коло знань про щось.	Ожогова С.И. Ожогов Н.Ю. (1949)
4. Пропедевтика – вступ у якусь науку, сферу знань.	Даль В.И. (1863)
5. Пропедевтика (от грецьк. Propaideio – попередньо навчаю), англ.- propaedeutics; нім. propaedeutik – вступ	Тришин В.Н. (2010)
6. Пропедевтика – вступ до курсу будь-якої науки, підготовчий вступний курс, викладений у стислій формі	Бусел В.Т. (2001)
7. Пропедевтика (греч. propaideuo – попередньо навчаю) – підготовчий вступний курс, систематично викладений у стислій та елементарній формі	Скопченко О.І., Т.В.Цимбалюк. (2006)

Продовж. табл. 1

8. Пропедевтика (греч. <i>propaideio</i> – попередній) – скорочене викладення якоїсь науки в систематизованому вигляді, тобто, підготовчий, вступний курс в якусь науку, що передує більш глибокому, детальному вивченню відповідної навчальної дисципліни. У філософській традиції до Канта пропедевтикою часто називали загальний курс аристотелівської логіки, що передує вивченню конкретних наук, як спеціальних галузей знань.	Грицанов А.А. (2003)
--	----------------------

Грунтовне осмислення сутнісної природи терміну “пропедевтика” дає підставу стверджувати, що зміст пропедевтичної практики повинен спрямовуватись на загальне знайомство студентів із майбутньою професійною діяльністю, тобто забезпечити перший етап професійно-трудова соціалізації майбутніх учителів фізичної культури.

Викликають інтерес запропоновані В.І.Жигіро та О.А.Чернегою умови, через які має проходити первинна трудова соціалізація [15]. Грунтовне їх осмислення дозволило висвітлити адаптаційні умови професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури:

- активізацію професійного самовизначення особистості;
- освоєння вимог нормативно-правових документів, державних стандартів освіти, необхідних сучасному вчителю фізичної культури;
- ознайомлення з матеріально-спортивною базою, науково-методичним забезпеченням різних форм фізичного виховання школярів, документами планування та контролю шкільного курсу “фізична культура”;
- засвоєння базових цінностей професійного співтовариства, традицій, норм і правил поведінки.

Вони створюють благодатне середовище, в якому формується низка професійно важливих якостей, котрі впливають на відношення особистості до себе як професіонала [15].

Беручи до уваги сучасний вектор освіти, зорієнтований у особистісно-розвивальному напрямку, сьогодні актуалізуються погляди Я.В.Крушельницької, В.А.Сластенина, О.В.Тимошенко, Г.А.Шандригось, М.Якубовської щодо формування педагога нового типу, для якого потреби творчості, самоосвіти і саморозвитку мають важливе значення [27; 37; 42; 45; 46].

На нашу думку це повинно забезпечуватись шляхом:

- створення демократичного середовища для реалізації прав і свобод особистості з метою її розвитку, де враховуються інтереси студентів, забезпечується відкритість вищих навчальних закладів для взаємодії з виробничими умовами майбутньої професійної діяльності;
- орієнтації змісту професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури не лише на формування професійно-прикладними знаннями, уміннями і навичками, але й на розвиток професійно значимих якостей педагога;
- створення умов для особистісного самовизначення, саморозвитку, самоосвітньої діяльності, творчої самореалізації.

Виходячи з вище сказаного, сьогодні пропедевтична практика повинна ознайомити майбутніх учителів фізичної культури із загальноосвітніми навчальними закладами, визначення порядку їх діяльності, основних видів та напрямків роботи, посадових обов'язків учителів фізичної культури; набуття та розвиток у студентів навиків практичної роботи під керівництвом викладачів ВНЗ. Отже, мета пропедевтичної практики полягає в тому, щоб сформулювати чіткі уявлення про професійну діяльність сучасного вчителя

фізичної культури, вчасно провести корекцію знань із професійно-зорієнтованих дисциплін, підготувати до проходження активних виробничих практик.

З цих позицій пропедевтична практика виступає як вид навчальної діяльності, спрямований на самого студента, його професійне становлення. Аналіз матеріалів наукових досліджень В.І.Жигіро з проблем професійної педагогіки, Н.Ю.Зубанової, О.Б.Логвиненко щодо формування професійно – педагогічної спрямованості, О.А.Пірус щодо формування професійної компетенції, а також психології і теорії навчальної діяльності (Д.Ельконіна) дають підставу виділити такі основні компоненти навчально-прикладної діяльності в умовах пропедевтичної практики [15; 18; 29; 38 та ін.]:

- мотиваційно-сутнісний, який визначає мотиви, що спонукають до оволодіння професією учителя фізичної культури, відношення до майбутньої фахової діяльності, розуміння призначення професії та соціальної ролі учителя фізичної культури;

- діяльнісно-пізнавального, що пов'язаний із самостійним розв'язанням завдань під час пропедевтичної практики (планування, залучення студентів до проведення різних форм фізичного виховання школярів);

- оціночно-контрольного – спрямований на розвиток самоконтролю і самооцінки в процесі здійснення навчально-професійної діяльності.

Аналізуючи матеріали дослідження, науково-методичні публікації різних авторів і розробників низки офіційних документів з проблем професійного становлення педагогів, пропедевтичну практику будемо розглядати як спеціально організоване освітнє середовище, структуровану систему педагогічних чинників та умов професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури, через самовизначення, саморозвиток, самоствердження [2; 5; 6; 10; 12].

Професійне самовизначення, на думку В.І.Жигіро, – це основа самоствердження людини у суспільстві, одне з головних рішень життя [15]. До основних показників самовизначення автор відносить: інформованість студентів про соціальну роль педагога; сформованість інтересів і схильностей; появу нових якісних поєднань і здібностей; виникнення специфіки відносин з однокурсниками, викладачами; учителями-практиками; утворення нових якісних факторів у самосвідомості; побудова особистісних професійних планів.

Однак, як стверджує дослідник, у процесі спрямованості людина проходить ряд рівнів, які допоможуть адаптуватись до професії учителя фізичної культури, а саме:

- зовні сприймає вимоги сучасної освіти щодо фахівця, маючи відповідний емоційний настрій, епізодичний інтерес, предметну установку, деякі професійні звички, однак ще не досяг самостійності і не виявляє ініціативи;

- має чітку установку на професію, більш стійкими стали інтереси і схильності, виявляються почуття впевненості в собі і самостійності, а також формується почуття відповідальності.

- має тверде переконання щодо вибору професії. Стійкий інтерес і схильність до неї, виявляє особливу захопленість як практичною, так і теоретичною стороною навчального матеріалу, відбувається самоствердження особистості.

- захоплюється своєю спеціальністю; професійна спрямованість формується за наявності відповідних здібностей, яскраво виражених схильностей і покликання, професійна майстерність і професійний ідеал поєднується з твердими переконаннями в особистій і суспільній значимості своєї справи.

Отже розвиток професійної спрямованості, на нашу думку не можна обмежити лише внутрішнім світом особистості й активністю її свідомості. Стає очевидним, що вона залежить і від зовнішніх факторів, таких як ідейні мотиви, прагнення до самовираження, задоволення матеріальних потреб.

Таким чином, аналіз науково-методичної літератури засвідчує, що механізмом професійно-особистісного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури виступає складна багаторівнева структура мотивів, цінностей, особистісних змін і здібностей [7; 9; 12; 13; 14; 21]. Тому сьогодні необхідна така організація діяльності майбутніх фахівців, яка б створила таке освітнє середовище, яке б спонукало студентів до професійної діяльності, будило інтерес, формували практичні якості, тобто формувало професійну придатність починаючи з 1 курсу. Адже професійна придатність людини не дається від народження, вона формується в процесі навчання, професійної діяльності, позитивної мотивації, матеріальної і моральної стимуляції, задоволення потреб фахового зростання [15]. Такі умови, на наш погляд може створити пропедевтична практика, яка на наш погляд, дає можливість студентам ознайомитись із специфікою професійної діяльності учителів фізичної культури, зі змістом діючих навчальних програм, різними формами спортивно-оздоровчої роботи як у режимі навчального дня, так і в позаурочний час, документами планування, видами контролю. Отже, пропедевтична практика виступає як чинник трудової адаптації майбутніх учителів фізичної культури до професійного середовища.

Поняття “адаптація” (від лат. “Adapto” – пристосовувати) запозичено з біології та означає пристосування, пристосований до навколишнього середовища [43].

Трудова адаптація – це соціальний процес освоєння особистістю нової трудової ситуації, в якій на відміну від біологічної, особистість і середовище взаємовпливають один на одного [15]. Виходячи із вище сказаного, трудову адаптацію будемо розглядати як освітнє середовище, де студент має можливість пізнати соціальні ролі, цінності, норми педагога та співставити свою індивідуальну позицію з цілями і завданнями шкільного колективу, тим самим, підпорядковуючи свою поведінку посадовим обов’язкам учителя фізичної культури та навчального закладу. Реалізуючи свої запити, студент і загальноосвітня школа взаємодіють, утверджуються позитивні взаємини з педагогами-колегами, керівництвом школи, учнями [17; 21; 35; 39; 42].

Аналіз матеріалів досліджень, висвітлених у науково-методичних джерелах дозволив виділити основні стадії адаптації студентів до педагогічної діяльності ще зі студентської лави (рис. 1).

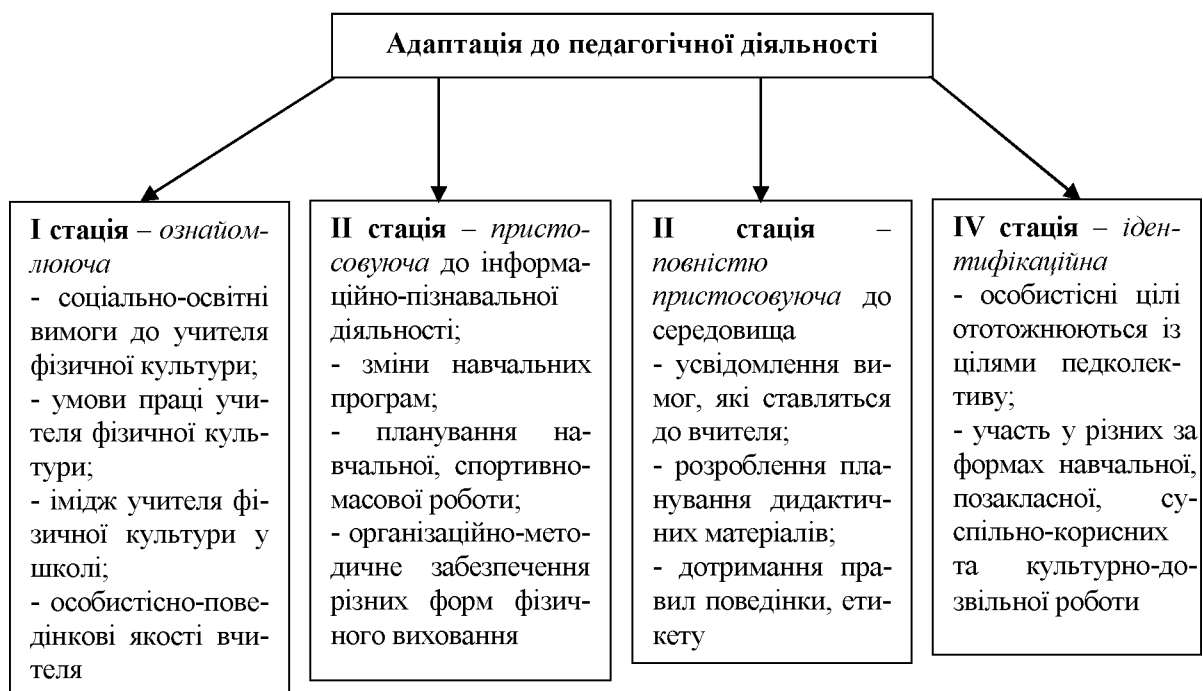

Рис 1. Стадії адаптації студентів до педагогічної діяльності

Розглядаючи пропедевтичну практику як навчальний процес первинної адаптації майбутніх вчителів фізичної культури до педагогічної діяльності, не можуть залишитись поза увагою принципи, на яких базується педагогічна діяльність майбутнього педагога [1; 22; 23; 39; 40]. На думку В.Г.Жигіро, О.А.Чернеги вони виражають провідні ідеї, на основі яких повинні взаємодіяти усі об'єкти навчально-виховного процесу і будуватися все професійне виховання: зміст, форми, методи, технології [15].

Аналіз науково-методичних джерел переконливо доводить, що до основних принципів, на яких повинна базуватись навчально-виховна діяльність в умовах пропедевтичної практики слід віднести [7; 13; 17; 22; 24; 25]:

Принцип соціальної спрямованості. Передбачає розвиток соціальної активності студентів що зумовлено суспільною природою сучасного вчителя фізичної культури, необхідністю формування загальних уявлень про фізичну культуру, її значення в житті людини, збереження та зміцнення здоров'я, фізичного розвитку

Принцип гуманістичної спрямованості. Орієнтований на повагу особистості, співробітництво всіх суб'єктів навчально-виховного процесу в дусі толерантності, опори на позитивне.

Принцип єдності професійного становлення. Спрямований на посилення когнітивних, мотиваційних, емоційно-ціннісних складових у навчальній, позанавчальній і трудовій соціалізації майбутніх учителів фізичної культури.

Принцип демократизації. Передбачає дотримання демократичних норм в освоєнні загальної професійної культури; відсутність формалізму авторитаризму, врахування інтересів студентів, відсутність пов'язування, примушування.

Принцип індивідуально-особистісної орієнтації. Передбачає добір змісту, форм і методів навчання, з врахуванням індивідуальних особливостей студентів.

Принцип творчого співробітництва. В професійно-особистісному становленні майбутніх фахівців, передбачає творчу діяльність студентів, викладачів і учнів під час розроблення, планування та проведення різних форм фізичного виховання школярів.

Принцип комплексного впливу на когнітивну, емоційну і практичну сферу діяльності особистості майбутнього фахівця, що забезпечує цілісність формування професійної вихованості.

Принцип послідовності і систематичності. Реалізується через послідовне та систематичне удосконалення змісту професійно-орієнтованих складових, що забезпечує неперервність професійно-виховних впливів.

Отже, на основі вище викладеного, напрошується думка, що визначення змісту професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури має пов'язуватись із соціальним замовленням – сукупністю певних стандартів та вимог, яким має відповідати випускник навчального закладу.

Висновки

1. Пропедевтична практика – це навчальний підготовчий етап до педагогічної діяльності майбутніх учителів фізичної культури, де створюються умови для перевірки себе на правильність професійного вибору, відповідність особистісних якостей вимогам педагогічної професії, наявність любові до дітей, уміння відстоювати свою точку зору, вміння організувати учнівський колектив.

2. У процесі пропедевтичної практики студенти мають можливість адаптуватись до діяльності учителя фізичної культури, знайти своє місце у взаємодії з учнівським та педагогічним колективом.

3. Пропедевтична практика – це початок формування професійних якостей учителя фізичної культури, коли студенти оволодівають прикладними, професійно-педаго-

гічними знаннями, що створює добру мотиваційну основу для засвоєння теоретичних курсів на більш якісному рівні.

4. В умовах пропедевтичної практики в студентів формуються уміння планувати свою роботу (навчальну, оздоровчу, спортивно-масову); розподіляти доручення, добирати необхідний матеріал з різних науково-методичних джерел та втілювати його у різні форми фізичного виховання школярів; оцінювати, аналізувати результати власної діяльності, ставлення до неї учнів шкіл, а також порівнювати свою працю з роботою однокурсників; вчасно вносити корективи у власне педагогічне становлення.

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: учебное пособие для педагогических спец. вузов [Текст] / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Абдуллина О. А. Педагогическая практика студентов: учебное пособие для студентов педагогических институтов. [Текст] / О. А. Абдуллина, Н. Н. Загряжкина. – 2-е изд. перераб. И доп. – М. : Просвещение, 1989. – 175 с.
3. Алексюк А. М. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: навчальний посібник / А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн, П. І. Підкосистий, В. А. Козаков. – К. : ІСДЩ, 1993. – 336 с.
4. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – №1. – С. 5–9.
5. Антрушкевич О. М. До питання про організацію безперервної педагогічної практики [Текст] / О. М. Антрушкевич // Тези доповідей Міжвузівської науково-практичної конференції присвяченої 75 річниці імені Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 1991 – Ч. I. – С. 48–49.
6. Базакуца В. А. Модульна система навчання як ефективна форма стимулювання пізнавальної діяльності студентів / В. А. Базакуца, Н. Н. Іванова, Н. І. Гнідаш // Нові технології навчання. – К., 1992. – Вип. 7. – С. 119–122.
7. Білецька В. В. Програмно-методичне забезпечення процесу фізичного виховання студентів / В. В. Білецька, О. В. Давиденко, В. П. Семененко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2011. – № 13. – С. 35–38.
8. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посібник / О. І. Власова. – К. : Либідь, 2005. – 400 с.
9. Власюк Г. І. Підготовка майбутніх спеціалістів до педагогічної діяльності вчителя фізичної культури / Г. І. Власюк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2011. – № 13. – С. 84–87.
10. Воробйов М. І. Практика в системі фізкультурної освіти / М. І. Воробйов, Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2006. – 190 с.
11. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / Г. Р. Генсерук: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2005. – 20 с.
12. Герасименко С. Ю. Самостійна робота як засіб вдосконалення підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання / С. Ю. Герасименко, В. І. Кізло, Р. Г. Кушнір // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2011. – № 13. – С. 105–108.
13. Головка М. В. Вимоги до організації самостійної роботи в умовах переходу на європейські стандарти освіти / М. В. Головка, С. Г. Головка // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів: зб. матер. наук.-метод. конф. – К. : КНЄІ. – 2005. – Т. 1. – С. 299–301.
14. Данилко М. Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури / М. Т. Данилко. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2003. – 234 с.
15. Жигір В. І. Професійна педагогіка: Навчальний посібник / В. І. Жигір, О. А. Чернега, за ред. М. В. Вачевського. – К. : Кондор-Видавництво, 2012. – 336 с.
16. Загвязинский В. И. Инновационные процессы в образовании и педагогической науке / В. И. Загвязинский. – Тюмень, 1990. – 292 с.
17. Захаріна Є. Бельгійський досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи / Є. Захаріна // Збірн. наук. праць Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – С. 56–61.
18. Зубанова Н. Ю. Формування професійно-педагогічної спрямованості особистості майбутнього вчителя фізичної культури: автореф. дис...канд. наук з фіз. вихов. і спорту / Н. Ю. Зубанова // Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк, 1999. – 17 с.

19. Зязюн І. А. краса педагогічної дії: навч. посібник / І. А. Зязюн. – К., 1997. – 302 с.
20. Зязюн Л. І. Нові тенденції у підготовці вчителів Франції / Л. І. Зязюн // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Педагогіка, психологія. – 2002. – Вип. 2. – С. 177–192.
21. Карпюк Р. Формування у майбутніх учителів фізичної культури вмій вирішувати педагогічні ситуації / Р. Карпюк // Збірн. наук. праць Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2005. – С. 145–148.
22. Коваль Т. І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів: Монографія / Т. І. Коваль. – К. : Ленвіт, 2007. – 264 с.
23. Ковальчук В. Особистість вчителя: формування та розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції : [монографія]. [Текст] / В. Ковальчук, І. Табачек. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 276 с.
24. Кондрацька Г. Д. Підготовка вчителя початкових класів до викладання фізичної культури / Г. Д. Кондрацька, І. П. Ільчишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2011. – № 13. – С. 243–246.
25. Коновальська Л. Педагогічне оцінювання на основі комп'ютерного тестування формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін / Л. Ковальська, С. Писаренко // Збірн. наук. праць Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – С. 66–71.
26. Кремьні В. Т. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи) / В. Г. Кремьні. – К. : Грамота, 2003. – С. 32–33.
27. Крушельницька Я. В. Психологія особистісно орієнтованої професійної підготовки учнівської молоді: наук. метод. посібник / Я. В. Крушельницька. – К., 2002. – 308 с.
28. Логвиненко О. Б. Професійні інтереси як складова підготовки вчителя фізичної культури / О. Б. Логвиненко, О. О. Волошин, Л. В. Борисевич // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15, 2011. – Випуск 13. – С. 306–309.
29. Логвиненко О. Б. Професійні інтереси як складова підготовки вчителя фізичної культури / О. Б. Логвиненко, О. О. Волошин, Л. В. Борисевич // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2011. – № 13. – С. 306–310.
30. Мінжоріна І. Компетентність студентів при виборі майбутньої спеціальності / І. Мінжоріна, В. Василенко, С. Переверзева // Збірн. наук. праць Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – С. 88–89.
31. Мороз О. Г. Молодий учитель і шкільний колектив [Текст] / О. Г. Мороз. – К. : т-во “Знання” УРСР, 1981. – 48 с.
32. Нагрели Е. А. Формирование методической компетентности учителей в системе повышения квалификации: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / Е. А. Нагрели. – Новокузнецк, 2009. – 22 с.
33. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К. : “Шкільний світ”, 2002. – 22 с.
34. Овчаренко Т. Г. Организация самостоятельной работы студентов при изучении курса теории и методики физического воспитания: метод. рекомендации / Т. Г. Овчаренко, Р. А. Белов, Т. Т. Ротарс. – К. : РУМК. – 1990. – 56 с.
35. Олійник І. Проблеми підготовки фахівців з фізичної культури / І. Олійник, К. Єрусалинець // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2011. – № 13. – С. 438–441.
36. Омеляненко В. Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум / В. Л. Омеляненко, А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк. – К. : Знання Прес, 2006. – 443 с.
37. Пидкосистый П. И. Сущность самостоятельной работы студентов и психолого-педагогические основы ее классификации. Проблемы активизации самостоятельной работы студентов / П. И. Пидкосистый. – Пермь : Изд-во Пермского университета, 1979. – С. 23–24.
38. Пірус О. А. Формування професійної компетентності фахівців сфери фізичної культури і спорту: автореф. дис. на здобуття ступ. канд. наук фіз. вихов. і спорту: спец. 24.00.02 “фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / О. А. Пірус. – Івано-Франківськ, – 2012. – 20 с.
39. Положення про модульно-рейтинговий принцип навчання студентів та контроль їх знань. – К. : НАУ, 1997. – 11 с.
40. Світельник І. Р. До питання інформаційного забезпечення науковців галузі фізичної культури і спорту / І. Р. Світельник // Педагогіка, психологія та мед. біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2002. – № 20. – С. 51–56.
41. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К. : Вища школа, 2004. – С. 335.

42. Сластенин В. А. Идея комплексного подхода к воспитанию и подготовка учителя / А. А. Сластенин // Формирование личности учителя в системе высшего педагогического образования. – М. : Просвещение, 1976. – 160 с.
43. Согласованный словарь терминов и определений в области образования государств – участников СНГ. – 2004: <http://www.cis.unibel.by>.
44. Сухомлинський В. А. Сто советов учителя [Текст] / В. А. Сухомлинський. – К. : Рад. школа. – 1984. – 152 с.
45. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття ступ. д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О. В. Тимошенко. – К., 2009. – 38 с.
46. Шандригось Г. А. До питання проблеми оцінювання якості професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту / Г. А. Шандригось // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ. – 2011. – № 13. – С. 224–272.
47. Шиян Б. М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичної культури в педагогічних навчальних закладах: автореф. дис... докт. пед. наук / Б. М. Шиян // Ін-т пед. і психол. проф. освіти Академії пед. наук України. – К., 1997. – 50 с.

Рецензент: канд. пед. наук, доц. Тягур Р. С.

ББК 74.900.55

УДК 976.012.61

Олексій Федорюк

РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЖІНОК-ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТРЕТЬОГО ПЕРІОДУ ЗРІЛОГО ВІКУ

У роботі представлені результати дослідження рівня і характеру рухової активності жінок-викладачів ВНЗ третього періоду зрілого віку (55–65 років). Проводиться порівняльний аналіз суб'єктивної оцінки респондентів, отриманої за допомогою анкетування та об'єктивні дані отримані за допомогою крокометрії. Окремому аналізу піддаються дані по вибірці жінок-викладачів з гіпокінетичним типом професійної діяльності і вибірці жінок з підвищеним рівнем рухової активності.

Ключові слова: рухова активність, жінки віком 55–65 років.

В работе представлены результаты исследования уровня и характера двигательной активности женщин-преподавателей ВУЗов третьего периода зрелого возраста (55–65 лет). Проводится сравнительный анализ субъективной оценки респондентов, полученной с помощью анкетирования, и объективные данные полученные с помощью шагометрии. Отдельному анализу поддаются данные по выборке женщин-преподавателей с гипокинетическим типом профессиональной деятельности и выборке женщин с повышенным уровнем двигательной активности.

Ключевые слова: двигательная активность, женщины 55–65 лет.

Represented results of research of level and character of motive activity of women-teachers of the ВНЗ third period of mature age (55–65 years). The comparative analysis of subjective estimation of respondents is conducted, got by the questionnaire, and objective these got by крокометрії. Information on the selection of women-teachers with гіпокінетичним character of professional activity and selection of women with the promoted level of motive activity is added to the separate analysis.

Keywords: motive activity, women by age 55–65 years.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Жінки третього зрілого віку (55–65 років) виконують багато соціальних, виробничих, політичних та побутових функцій [3, 5, 10]. Тому збереження і підтримка їх психофізичного здоров'я є актуальною проблемою у більшості розвинених країн світу. Успішність вирішення такого завдання безпосередньо залежить від забезпечення умов, що сприяють підтримці достатнього рівня соматичного здоров'я (СЗ). В свою чергу, рухова активність (РА) служить потужним негентропійним фактором для збільшення функціональ-